

Европейското социално изследване в България: ползи и предизвикателства

Доц. Лилия ДИМОВА
Национален координатор

1984 – Началото е ISSP, а учредителите – ентузиастични с визия за развитието на социалните науки

Prof. Tom Smith – USA, NORC

Prof. Sir Roger Jowell
Великобритания - NatCen

Prof. Jonathan Kelley – Australia

Prof. Peter Mohler – Germany, Mannheim

Специфики на ISSP

(www.issp.org)

- Общо 57 страни от 5 континента ежегодно провеждат изследвания на различни социално-значими теми
- Национална представителна извадка (probability sampling) за населението над 18г.
- Ръководи се от Общо събрание, което се провежда веднъж годишно и гласува темата на всеки предстоящ модул и всеки отделен въпрос във въпросника
- Координира се от Международен Секретариат, избран на мандатен принцип от Общото събрание за срок от 3 години и продължителност не повече от 2 последователни мандата – сега е GESIS Германия.

Специфики на ISSP (www.issp.org)

- Всяка страна е длъжна да определи Национален координатор, който носи цялостна отговорност за изпълнение работата на терена и качеството на данните, а също участва в работата на Общото събрание,
- Няма централно финансиране - всяка страна сама осигурява средства за национални разходи
- Работният език е британски английски
- Всички данни и съпътстващи документи се депозират, обработват и разпространяват от GESIS Германия и Испания
- Работните принципи, вкл. правата и задълженията на членовете на ISSP, приети от Общото събрание са задължителни за всички
- Ако дадена страна не депозира в срок задължителните файлове с данни и съпътстващите документи от два последователни модула и пропусне две последователни работни срещи на Общото събрание, отпада от ISSP - трябва да кандидатства наново, и да премине през цялата процедура за прием на нов член

Тематичен обхват на ISSP и реализирани модули от България

- Гражданство - **2004**, 2014
- Екология – 1993, **2000**, **2010**, **2020**
- Семейство и социални роли на жените и мъжете – 1988, **1994**, **2002**, **2012**
- Здраве и здравеопазване – **2011**, **2021**
- Спорт и свободно време - **2007**
- Национална идентичност – **1995**, **2003**, 2013
- Религия – 1991, **1998**, **2008**, **2018**
- Роля на държавата – 1985, 1990, **1996**, **2006**, 2016
- Социални мрежи – 1986, 2001, 2017
- Социални неравенства – 1987, 1992, **1999**, **2009**, **2019**
- Трудова ориентация – 1989, **1997**, **2005**, 2015
- Социално-демографски характеристики

Идейният двигател

Prof. Sir Roger Jowell
(1942 – 2011)

Легенда в световната емпирична социология, съосновател на двете престижни дългосрочни програми в социалната сфера – *International Social Survey Programme* (ISSP 1984-) и *European Social Survey* (ESS 2002-)...

България е пълноправен член и в двете – в ISSP чрез Агенцията за социални анализи (ACA от 1994-), в ESS чрез (ACA 2005 – 2013) и Консорциум ESS ERIC – Bulgaria 2018-

Защо ни е нужно Европейско социално изследване?

“Public attitudes matter in democratic societies. They reflect what citizens believe, want, fear and prefer. They are difficult to measure, are often unexpressed, and cannot be inferred from electoral choices alone. This is why the ESS exists. It is specifically designed to meet the exacting demands of academics, policymakers and civil society alike for rigorous cross national data on social attitudes and behaviour.”

Professor Sir Roger Jowell

1st Director of the European Social Survey

Целите на ESS

- Регистриране, анализ и разпространение на надеждни данни за динамиката на социалния климат в Европа, включително на изменящите се нагласи, ценности, възприятия и модели на поведение на гражданите от различни страни.
- Осигуряване на свободен и навременен достъп до базата данни на всички интересувачи се лица и институции;
- Продължаващо развитие на методите за количествени социални изследвания и анализ в Европа и отвъд.

- Дългосрочно крос-национално изследване за измерване динамиката на обществените нагласи в целия социален спектър от живота на обществото
- Поддържа и създава високи академични стандарти за провеждане на международни сравнителни изследвани и се ползва с признание на „*златен методически стандарт*“
- Алтернатива на академичното високомерие и бутикова затвореност
- Данните и методическите подходи са достъпни за всички
- Метод на регистрация - Face-to-face интервюта, провеждани на всеки 2 години от 2002г. досега

ESS = социален еквивалент на Евростат?

- Общо 37 страни изграждат динамичен ред от надеждни данни
- Завършени са 8 двугодишни издания, тече деветото
- Единственият социален проект, носител на най-високата научна награда на ЕК - „Декарт“ (2005)
- 2013г. - статут ESS ERIC; 2015г. - ESFRI Landmarks; 2016 – клъстер SERISS, координирайки всички ERIC инфраструктури в социалната област
- Над 3 000 научни публикации, повече от 100 000 регистрирани ползватели на данни и методики от цял свят

Country	Year	ESS	ESS-ERIC	ESS-ERIC-ERIC
Denmark	2002	1	1	1
Denmark	2004	1	1	1
Denmark	2006	1	1	1
Denmark	2008	1	1	1
Denmark	2010	1	1	1
Denmark	2012	1	1	1
Denmark	2014	1	1	1
Denmark	2016	1	1	1
Denmark	2018	1	1	1
Denmark	2020	1	1	1

Специфики на ESS

- Провежда се на всеки 2 години по единна методика и инструментариум
- Национална представителна извадка (probability sampling) за населението над 15-години без горна граница от типа тристепенна гнездова извадка (гнездо, адрес, последен рожден ден)
- Не се допускат никакви замени в извадката или промени във въпросника от националните екипи!
- Координира се от Core Science Team (CST) с домакин Великобритания със седалище в City University – London и още 6 страни (Германия, Норвегия, Белгия, Холандия, Испания и Словения), който отговаря за международната координация, дизайна и качеството на изследването, за разпространението и администрирането на данните
- Ръководи се от Общо събрание (General Assembly - GA), което назначава Директора и включва всички страни членове, наблюдатели и гости, но право на глас имат само членовете

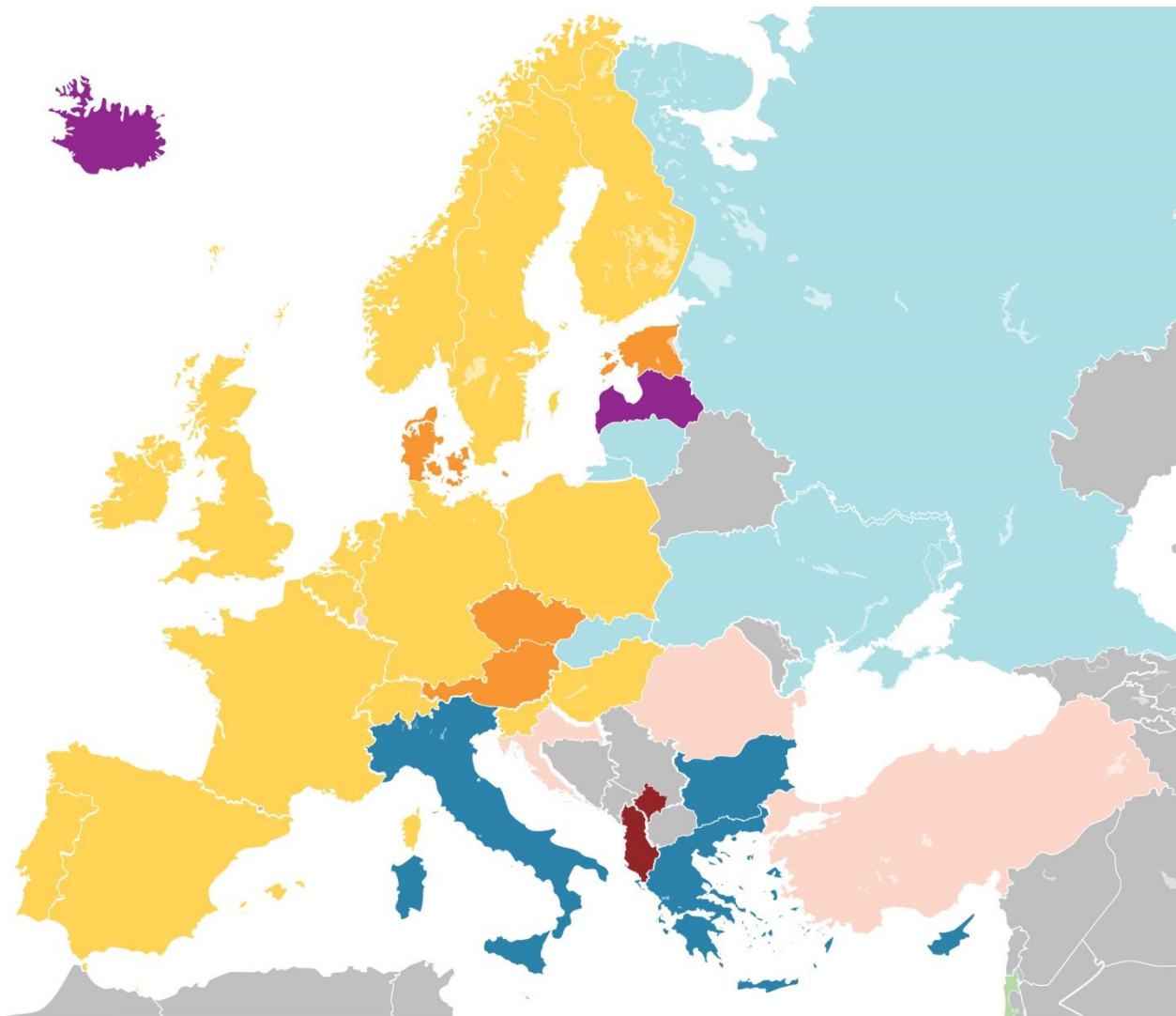

Специфики на ESS

- Всяка страна е длъжна да определи Национален координатор, който координира всички дейности на всички етапи от осъществяването на ESS на национално равнище и носи цялостна отговорност за изпълнение работата на терена и качеството на данните, а също участва в работата на NC Forum,
- Няма централно финансиране - всяка страна сама осигурява необходимите средства за национални разходи и плаща членски внос към CST
- Работният език е британски английски
- Изградени са над 10 крос-национални експертни групи от повече от 100 учени и изследователи с различна проблемно-тематична експертиза за подпомагане на националните екипи и за валидиране на всеки етап от подготовката, провеждането и разпространението на данните (извадка, превод, религия, образование, семейно положение, етнически произход, доходи, GDPR, график и мониторинг на теренната работа, депозиране на данните)
- Всички данни и съпътстващи документи (общо 21 на брой) се депозират, обработват и разпространяват от NSD Norway

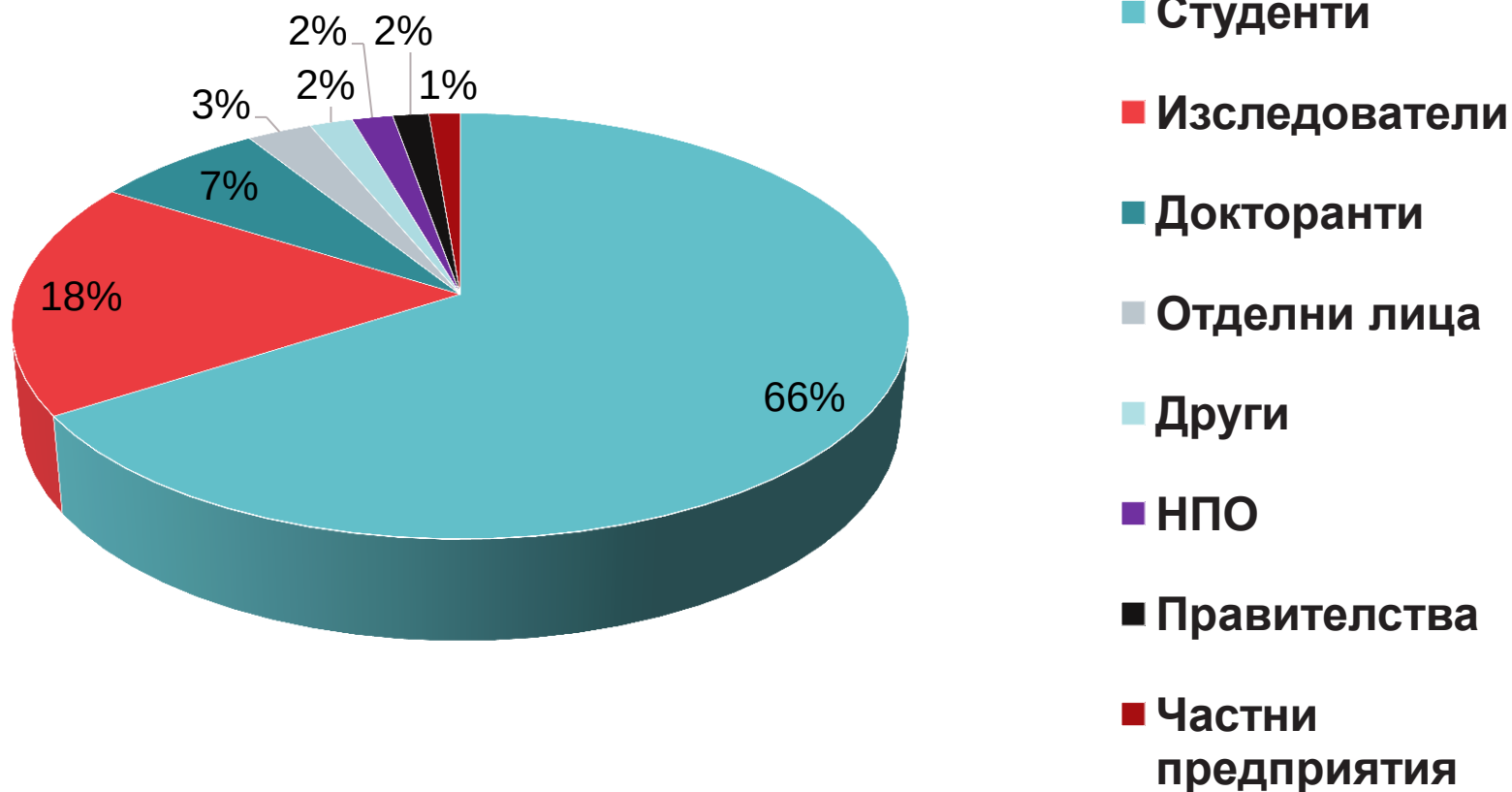
Географски обхват на ESS

- 7 издания
- 6 издания
- 5 издания
- 4 издания
- 3 издания
- 2 издания
- 1 издание

ESS в цифри

Над 150 000 регистрирани ползватели от цял свят (май 2018):

Въпросникът на ESS

- Състои се от основен и допълнителен модул, които се повтарят във всеки рунд
- Допълнителният модул изследва ценностните ориентации и е разработен от световно известния израелски социален психолог *Shalom Schwartz*
- На конкурсен принцип се определят два ротационни модула
- Има специален блок за методически експеримент
- Контактна форма регистрира броя на посещенията и резултатите от интервюто

Основни теми във всеки рунд

- Престъпност
- Демокрация и политики
- Човешки ценности
- Имиграция
- Използване на медиите
- Национална и етническа идентичност
- Дискриминация
- Религия
- Социално изключване
- Социално доверие/доверие в институциите
- Субективно благополучие
- Социално-демографски характеристики

R1 2002/03г.

- Гражданство
- Имиграция

R2 2004/05г.

- Труд, семейство, благополучие
- Здраве и здравни услуги
- Икономически морал

R3 2006/07г.

- Жизнени цикли
- Лично и соц. благополучие

R4 2008/09г.

- Възраст и дискриминация
- Благополучие

R5 2010/11г.

- Труд, семейство, благополучие в криза
- Доверие в правосъдието

R6 2012/13г.

- Лично и социално благополучие
- Разбирания и оценки на демокрация

R7 2014/15г.

- Неравенства в здравеопазването
- Имиграция

R8 2016/17г.

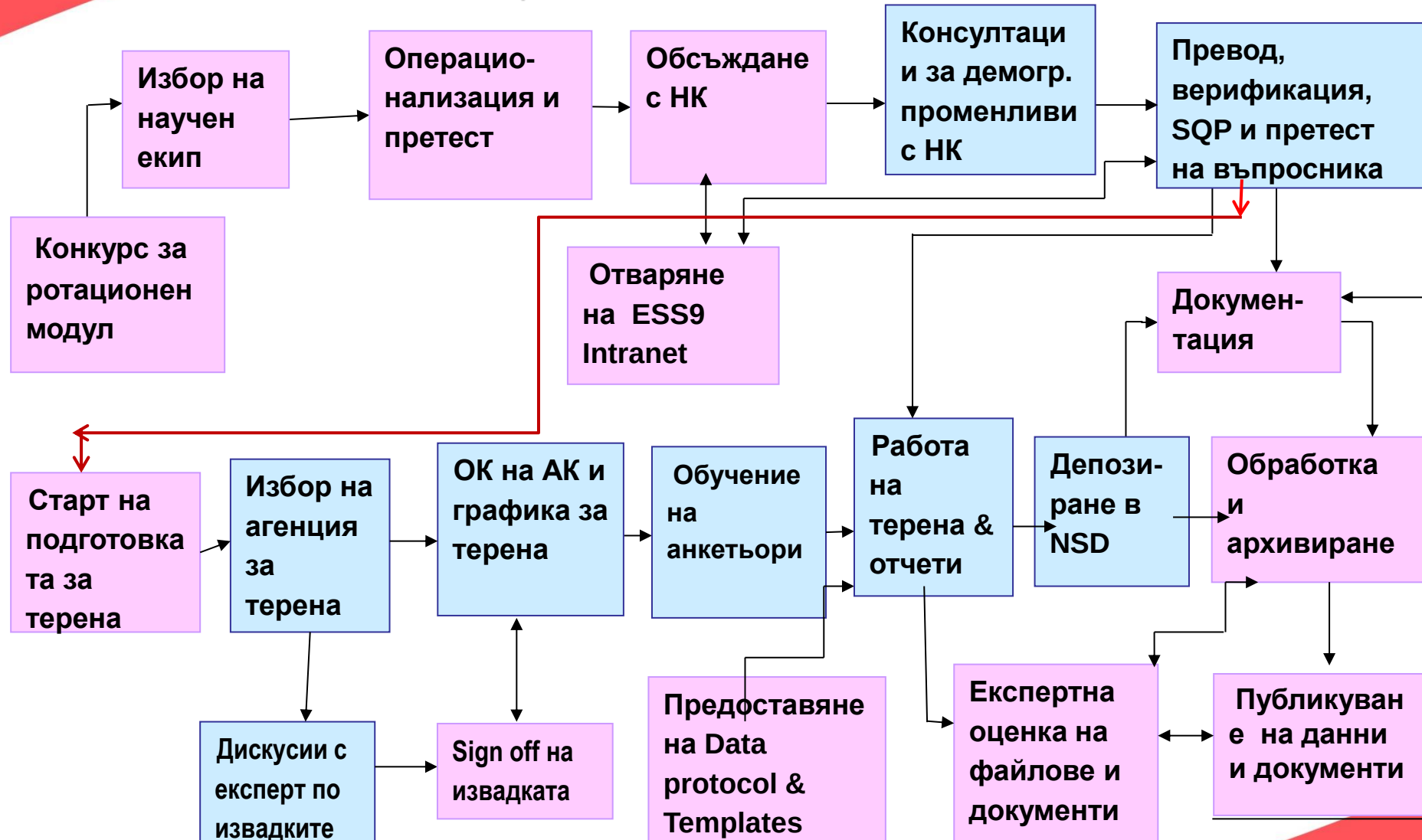
- Климатични промени и енергия
- Благоденствие и солидарност под натиск

R9 2018/19г.

- Правосъдие и справедливост
- Жизнени цикли

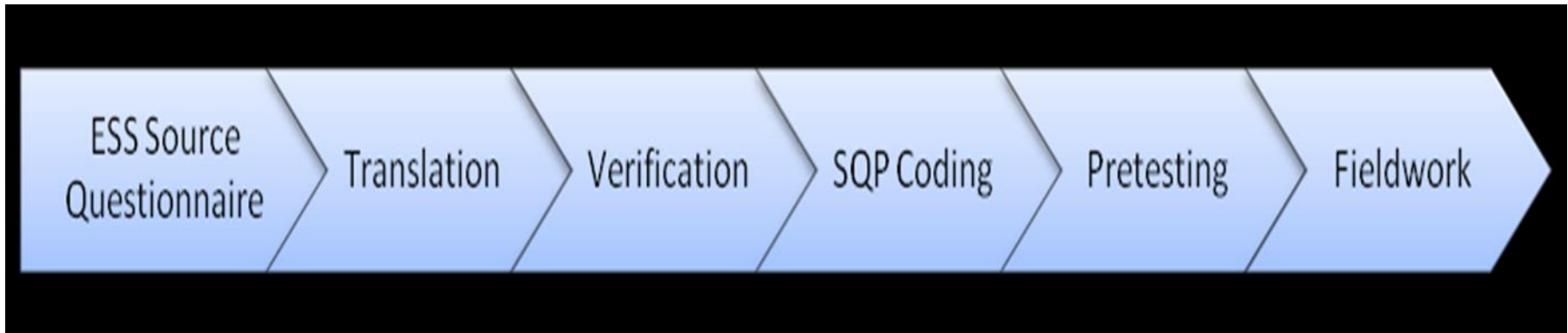
Качеството на изследването – топ предизвикателство

Жизнен цикъл на ESS 2017-2019

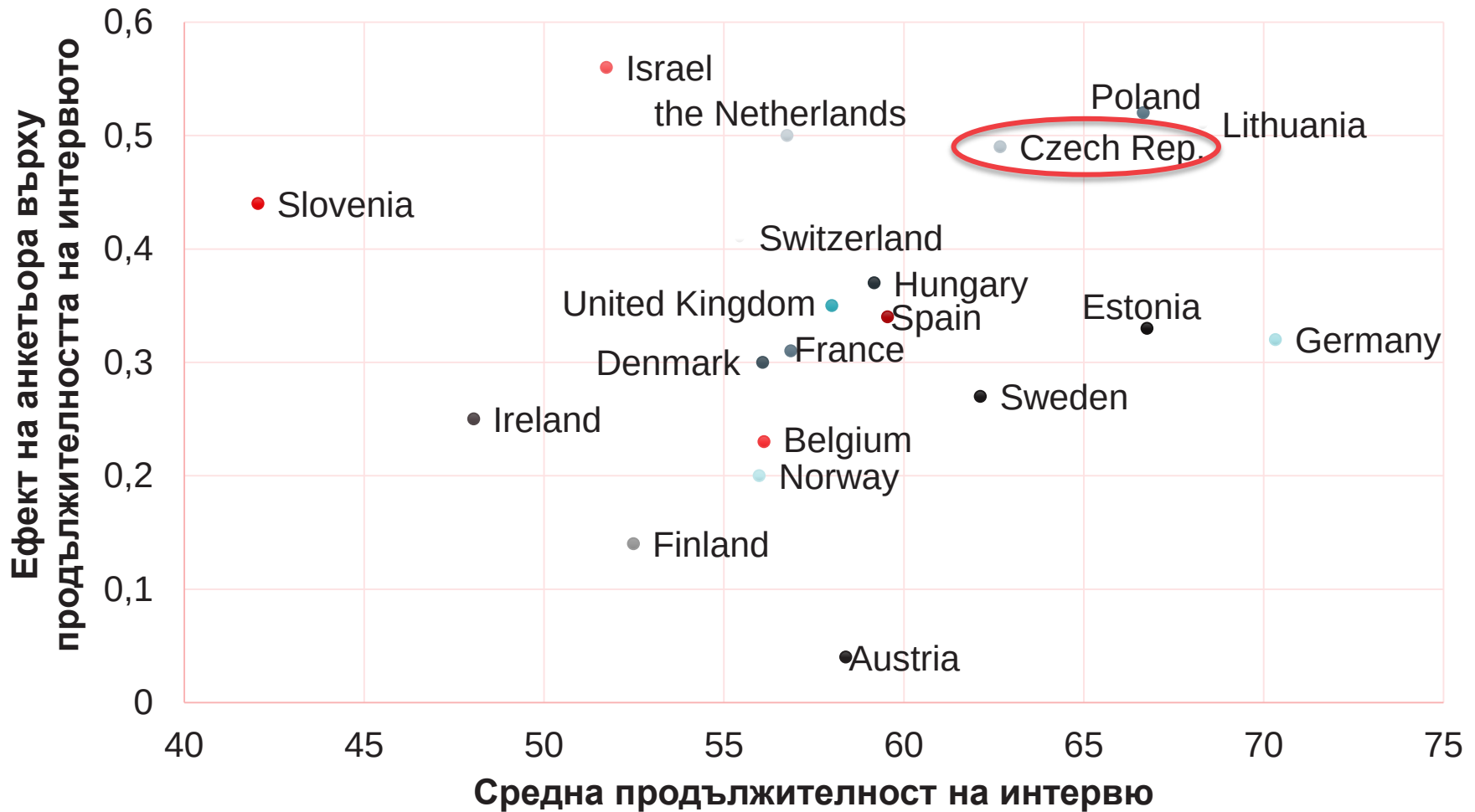
Качеството на изследването – топ предизвикателство

- Сложна процедура по съгласуване с националните екипи (sign off)
- Строги правила и постоянен мониторинг на всички етапи
- От английския въпросник до терена

Качеството на изследването – топ предизвикателство

Продължителност на интервюто & ефект на анкетъора

Хронология на участието на България в ESS

- **2005 – 2013** – Агенция за социални анализи (ACA) успешно реализира ESS R3, R4, R5 and R6 с финансовата подкрепа на ФНИ
- **2010** – Изграждане на Консорциум *ESS –Bulgaria* (ACA, УНСС, ИИОЗ, СИБ), единственият социален проект, включен в първата Национална пътна карта на научно-изследователските инфраструктури (НПК) – НЯМА финансиране
- **2014** - Изграждане *ESS ERIC –Bulgaria* (УНСС, ИИОЗ, ACA, СИБ), единственият социален проект, включен във втората НПК – НЯМА финансиране
- **2016-2017** – Разширяване на *Consortium ESS ERIC –Bulgaria* с партньор БСА, единственият социален проект, включен и в третата НПК– НЯМА финансиране
- **2018** - Разширяване на *Consortium ESS ERIC –Bulgaria* с партньор НСИ, включен в НПК 2016 – 2023 и сключен договор между МОИ и CST за членство в ESS ERIC и провеждане на R9 and R10. **Първи финансов трансфер за 2018-19!!!**
- **2003-14** - 26.2% от всички научни публикации по ESS
- **2005 – (2023)** - Лилия Димова, Национален координатор

Поне три причини защо е важно България да е част от световния елит

1. Международен трансфер на *ESS* и *ISSP* ноу-хау и използването му като „висша школа“ за формиране на модерен тип академична култура и утвърждаване на високи професионални стандарти в социалните изследвания;
2. Формиране и кариерно развитие на ново поколение учени чрез *ESS* и *ISSP*;
3. Отстояване и затвърждаване на престижния статус на България като страна, която не само спазва високите академични стандарти, но и има съществен принос за усъвършенстването на международните сравнителни социални изследвания.

За ползите от ESS

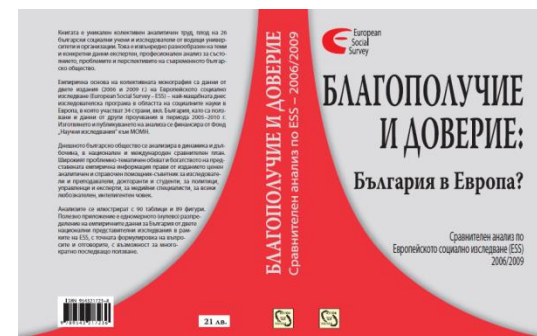

Ползите са широкоспектърни, а самото ESS като научно-изследователски подходи, методи, техники, резултати има изключително широка приложимост - за научни цели, за обучение на студенти и докторанти, за повишаване на квалификацията и кариерното развитие на учени, изследователи и университетски преподаватели от всички генерации, за изготвяне на научни анализи и политически препоръки, за актуализиране и научна обосновка на политики, стратегии, управленски решения, (*highest quality evidence based policies*), и мн. др.

Реализирани ползи за България

- Първата колективна монография под съставителството на проф. Н. Тилкиджиев и доц. Л. Димова „**Благополучие и доверие: България в Европа? Сравнителен анализ по Европейското социално изследване (ESS) 2006/2009.**”
- Организиране на конференции, прес-конференции, семинари и др.
- Над 15 защитени дисертации
- Над 15 хабилитации на социални учени
- Обучение на студенти, докторанти, учени
- Научни публикации и участие в научни форуми
- Edu Net – прилагане в обучението
- Публични дискусии върху данни и методики на ESS
- Публикации в периодичния печат, журналистически коментари, медийни изяви
- Политически препоръки за различни държавни органи
- Актуализирани стратегии и политики на правителствени и неправителствени структури и организации

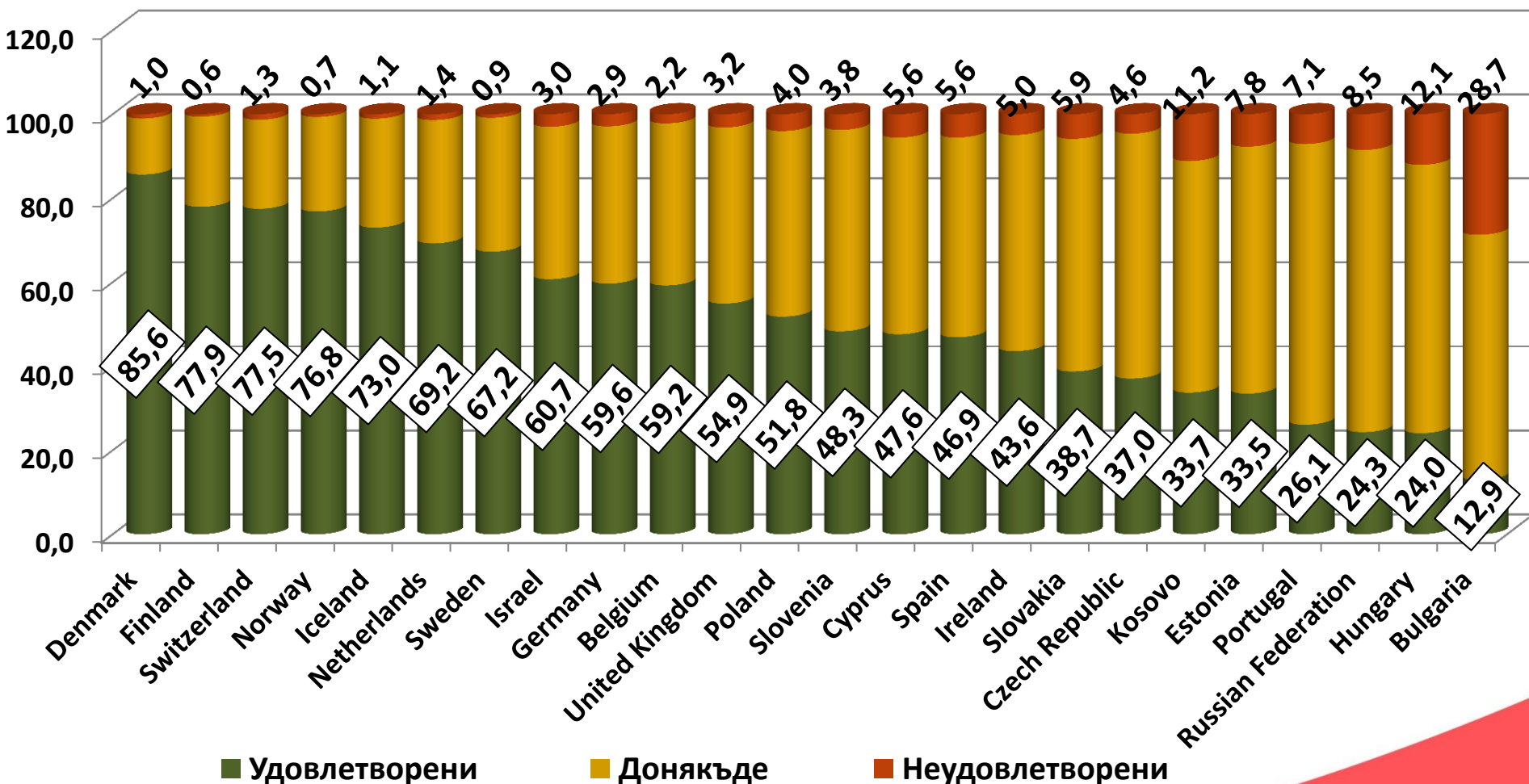
Някои основни изводи от Шестото издание на ESS (2012-2013)

- Добрата новина е, че след седем години членство в ЕС, България вече НЕ ВОДИ ВСИЧКИ негативни класации – наблюдава се скъсяване на дистанцията между нас и други страни на континента – Португалия, Испания, Унгария.
- Лошата новина е, че в европейски сравнителен план продължаваме да сме най-бедната страна, да сме общество на ниско доверие и да сме най-масово неудовлетворени от живота си

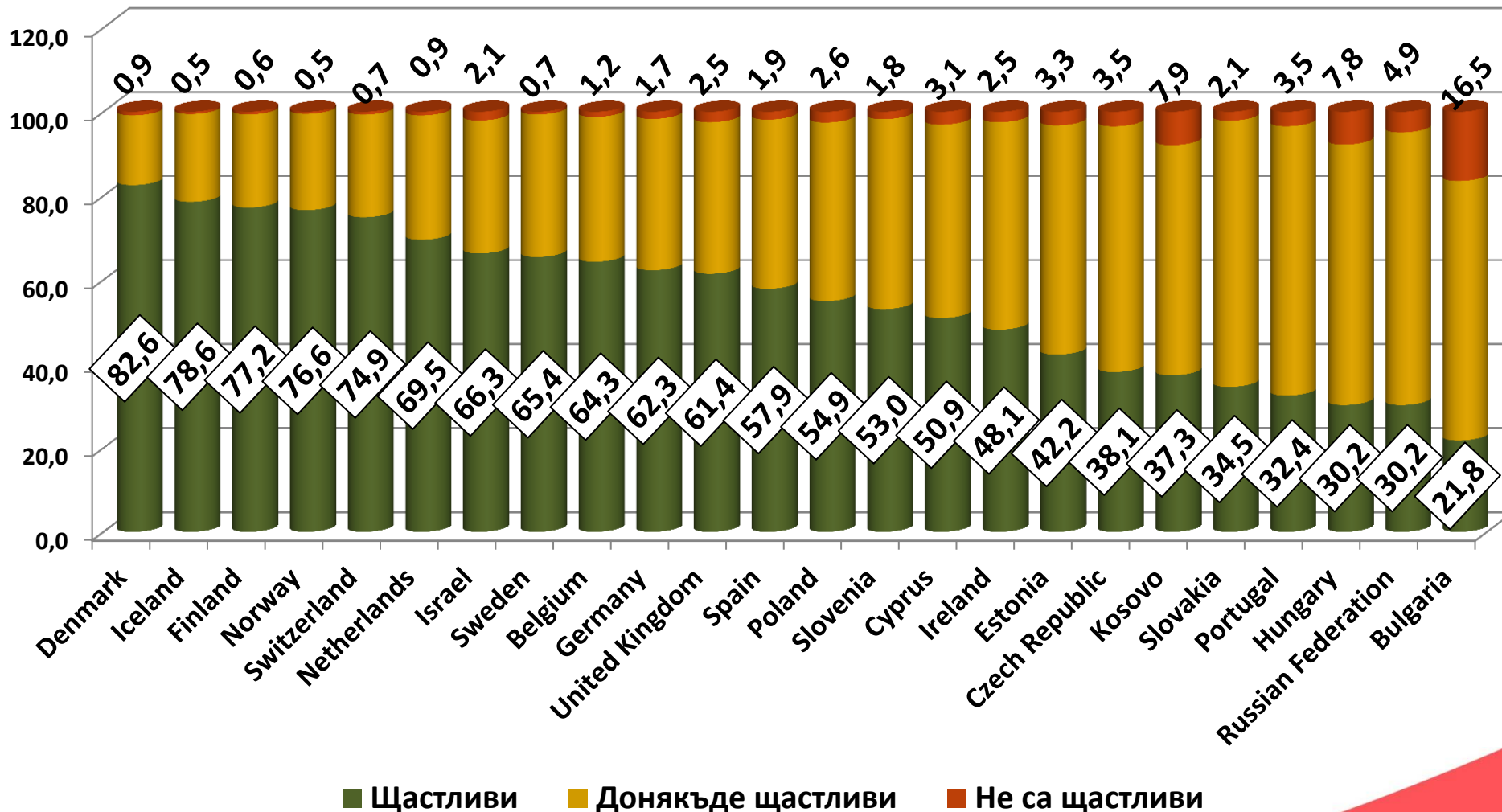
Някои основни изводи от Шестото издание на ESS (2012-2013)

- Българите сме сравнително толерантен народ, по-толерантни сме от руснаци, унгарци, чехи, португалци, англичани, НО! както в цяла Европа, така и при нас отношението ни към “другите” и “различните” е избирателно.
- Европейското обществено мнение е устойчиво и трайно разединено по оста Богатият, толерантен и с високо доверие Север и Бедният подозрителен Юг, но е почти единна в недоверието си към “презряната” категория политици.
- Щастливо и безпроблемно се живее в страните с достоен жизнен стандарт, с доверие към хората и институциите и допирни точки между дневния ред на управляващите и на хората, които са им поверили тази роля – засега ние сме доста далеч от това...

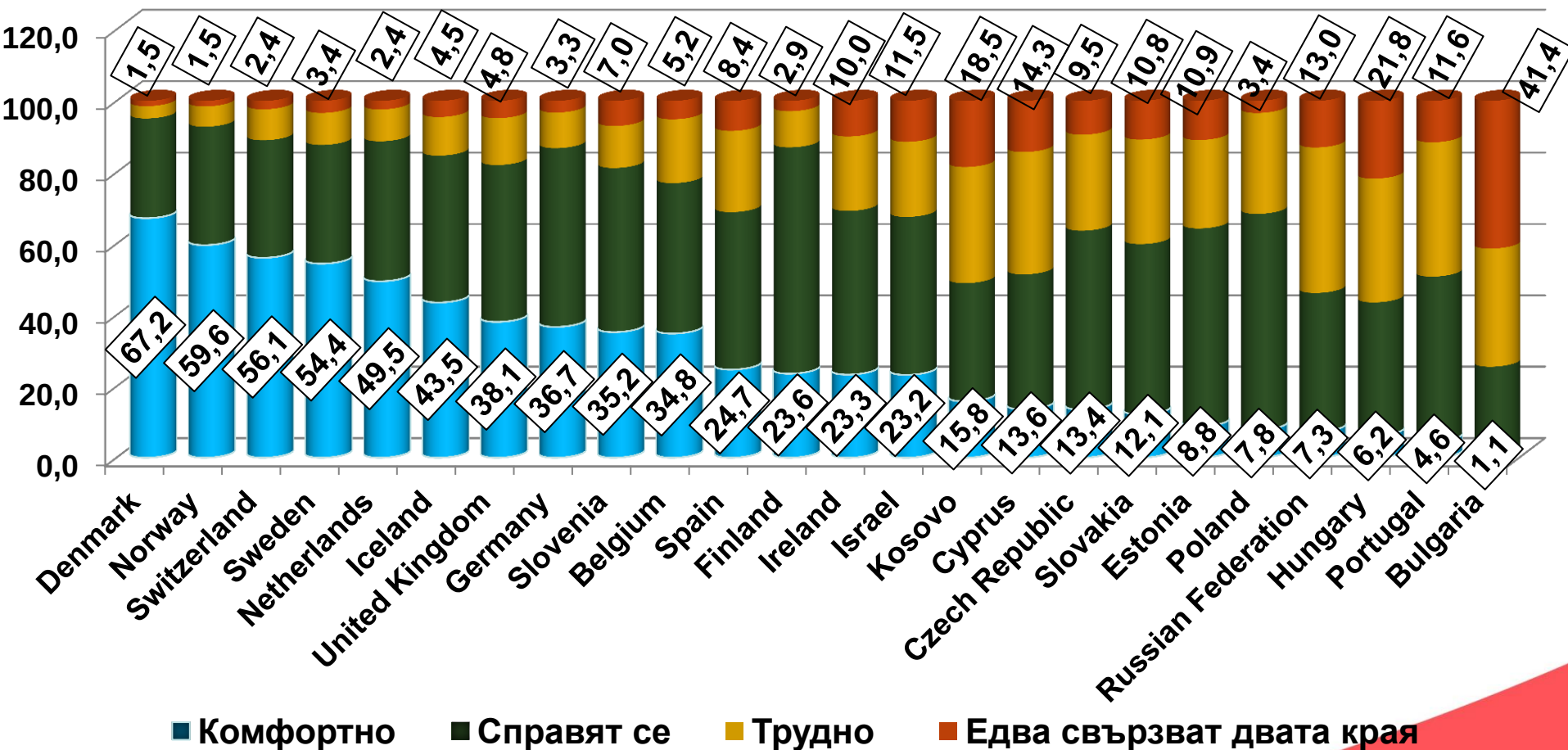
ДОВОЛНИ ОТ ЖИВОТА СИ (%)

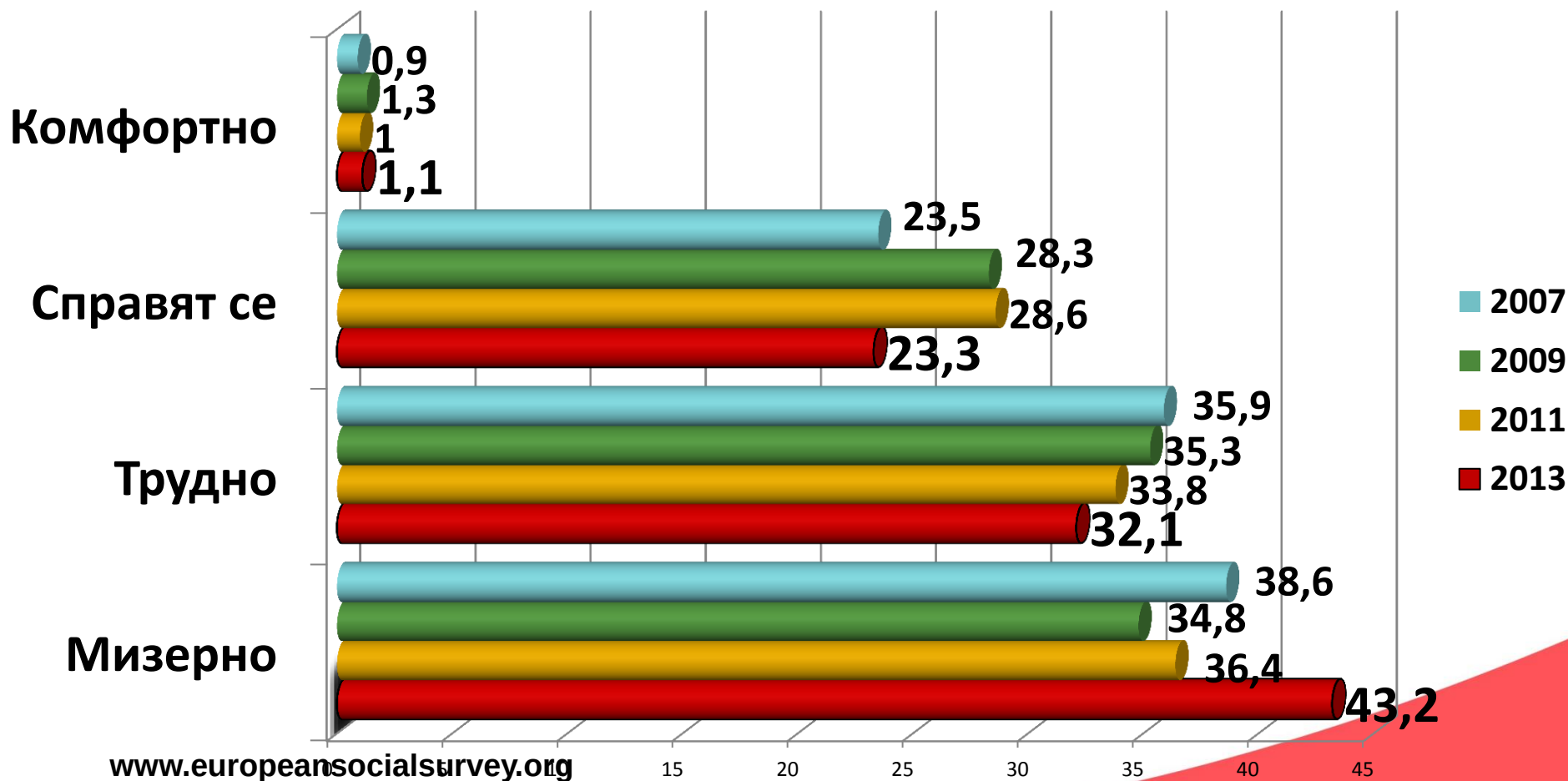
Чувстват се щастливи (%)

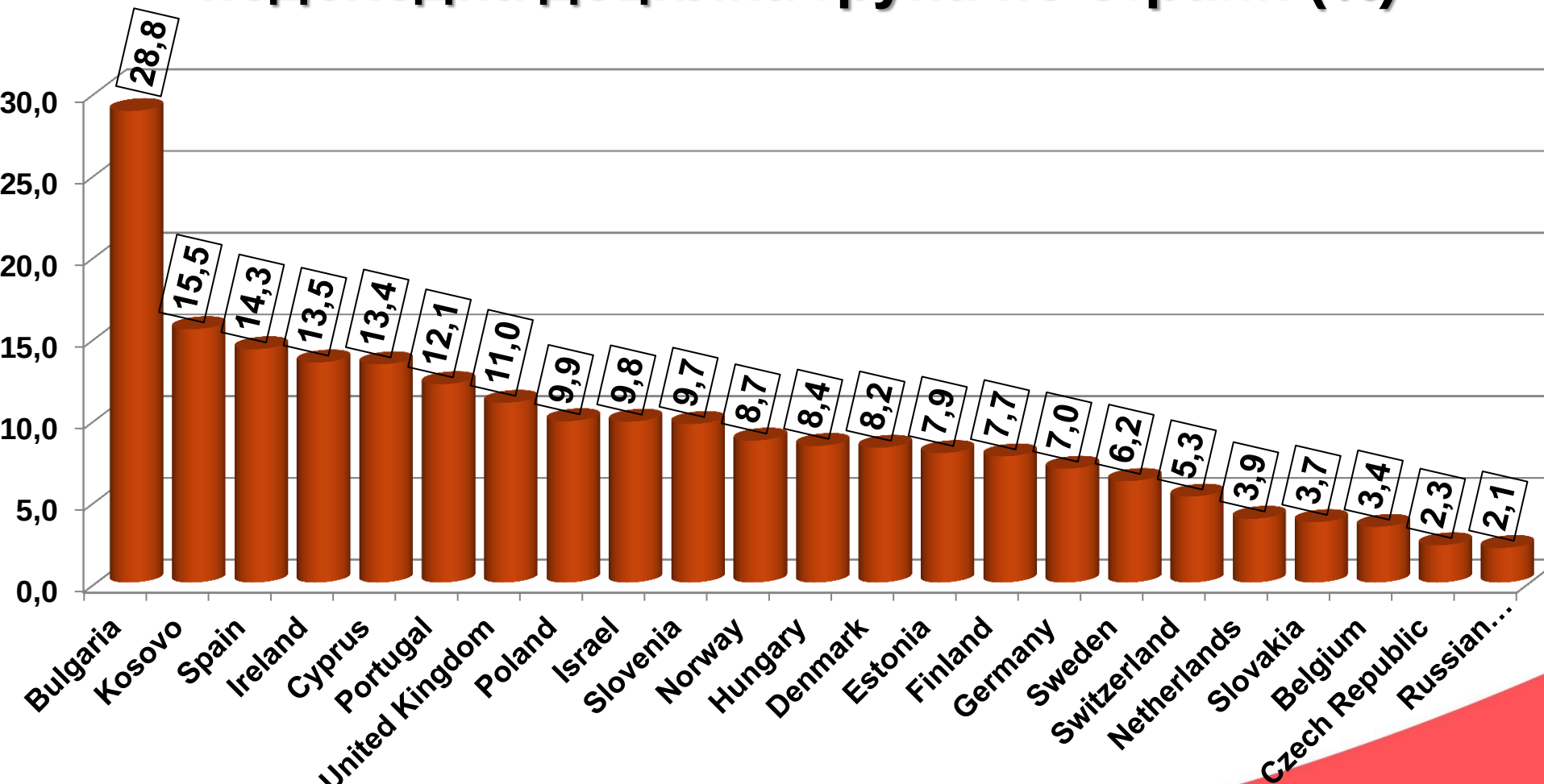
Как живеят домакинствата в Европа с доходите, които получават? (%)

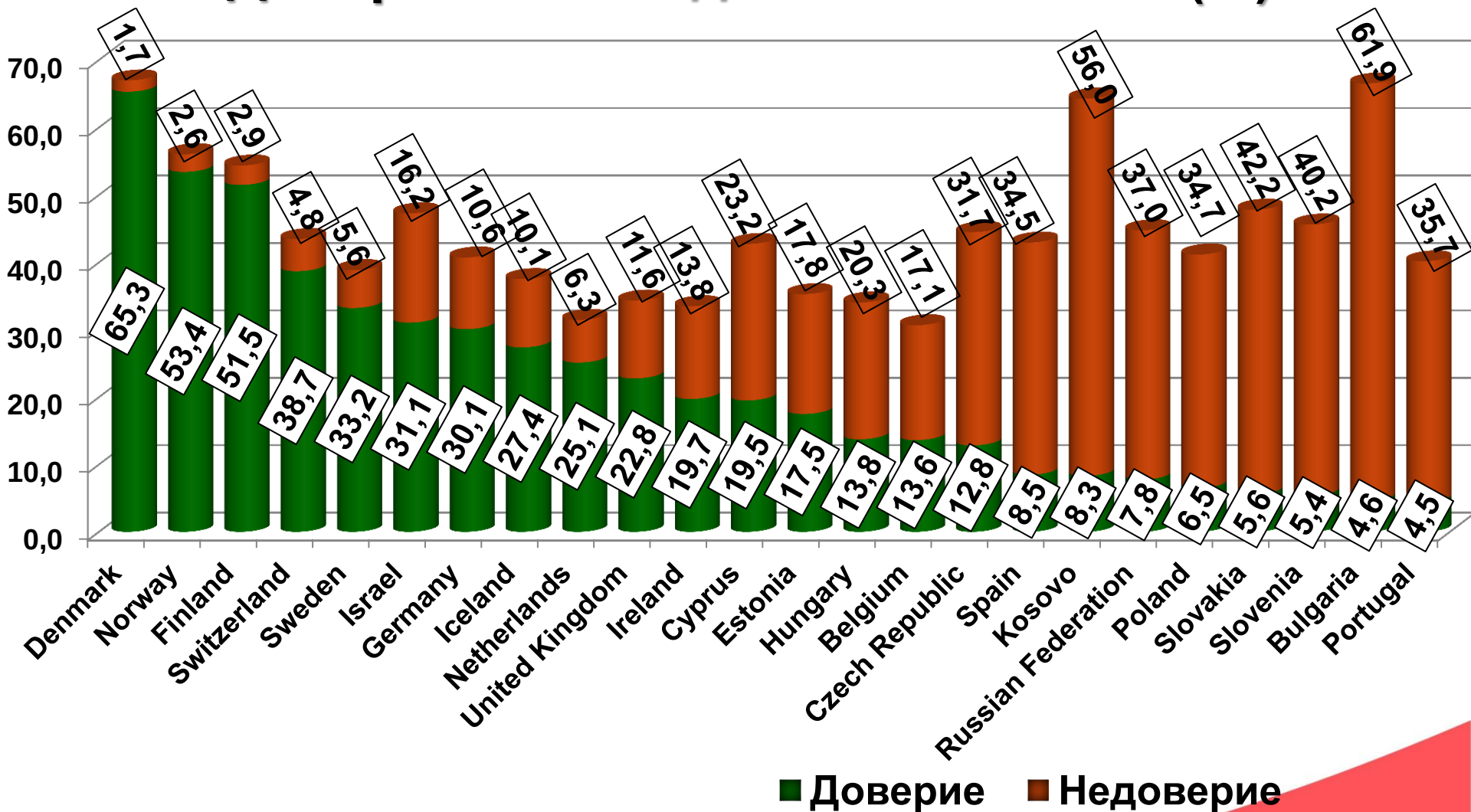
Как живеят домакинствата в България с доходите, които получават по години? (%)

Домакинства с доходи в най-ниската подоходна децилна група по страни (%)

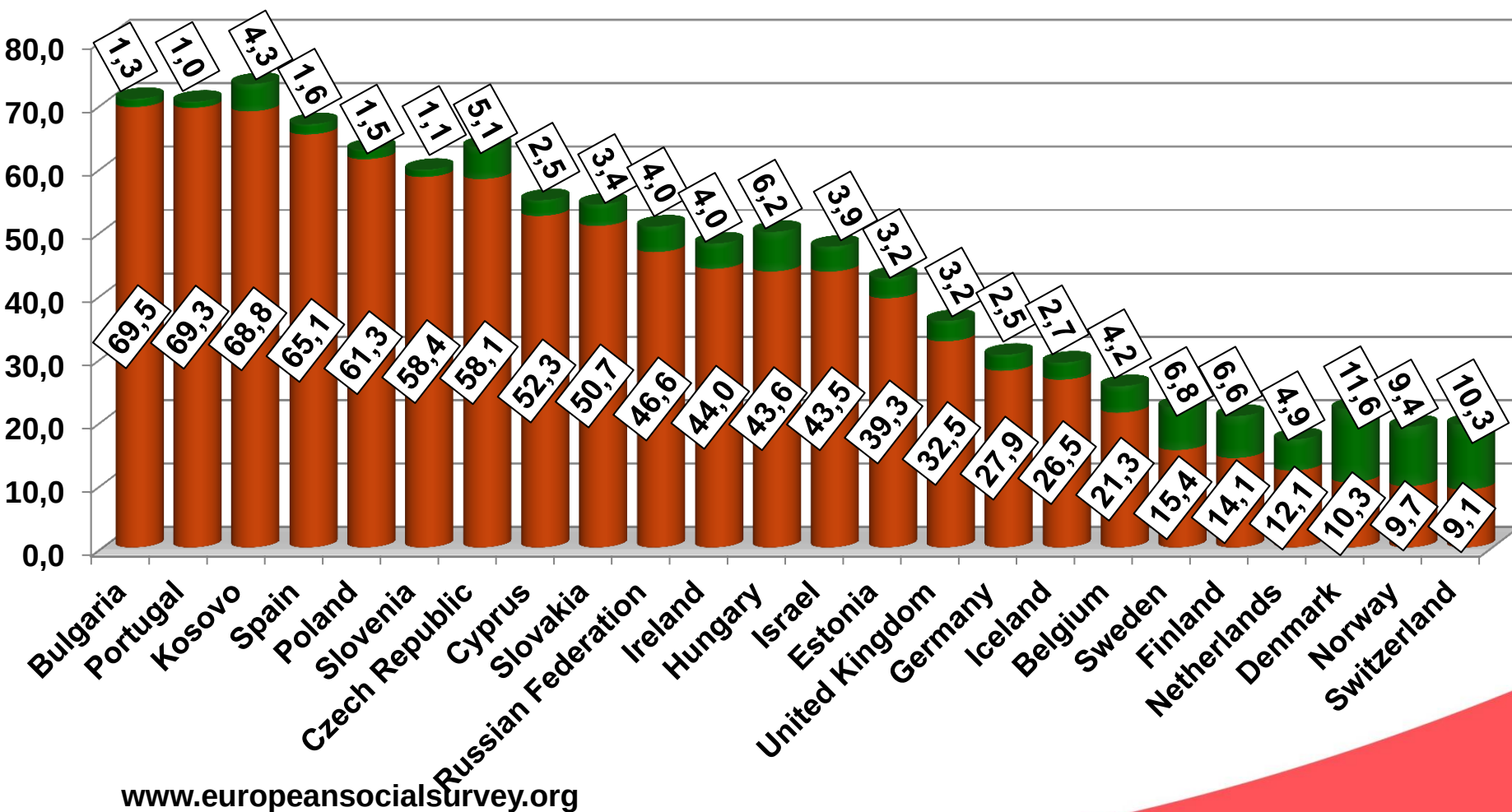

Доверие към съдебната система (%)

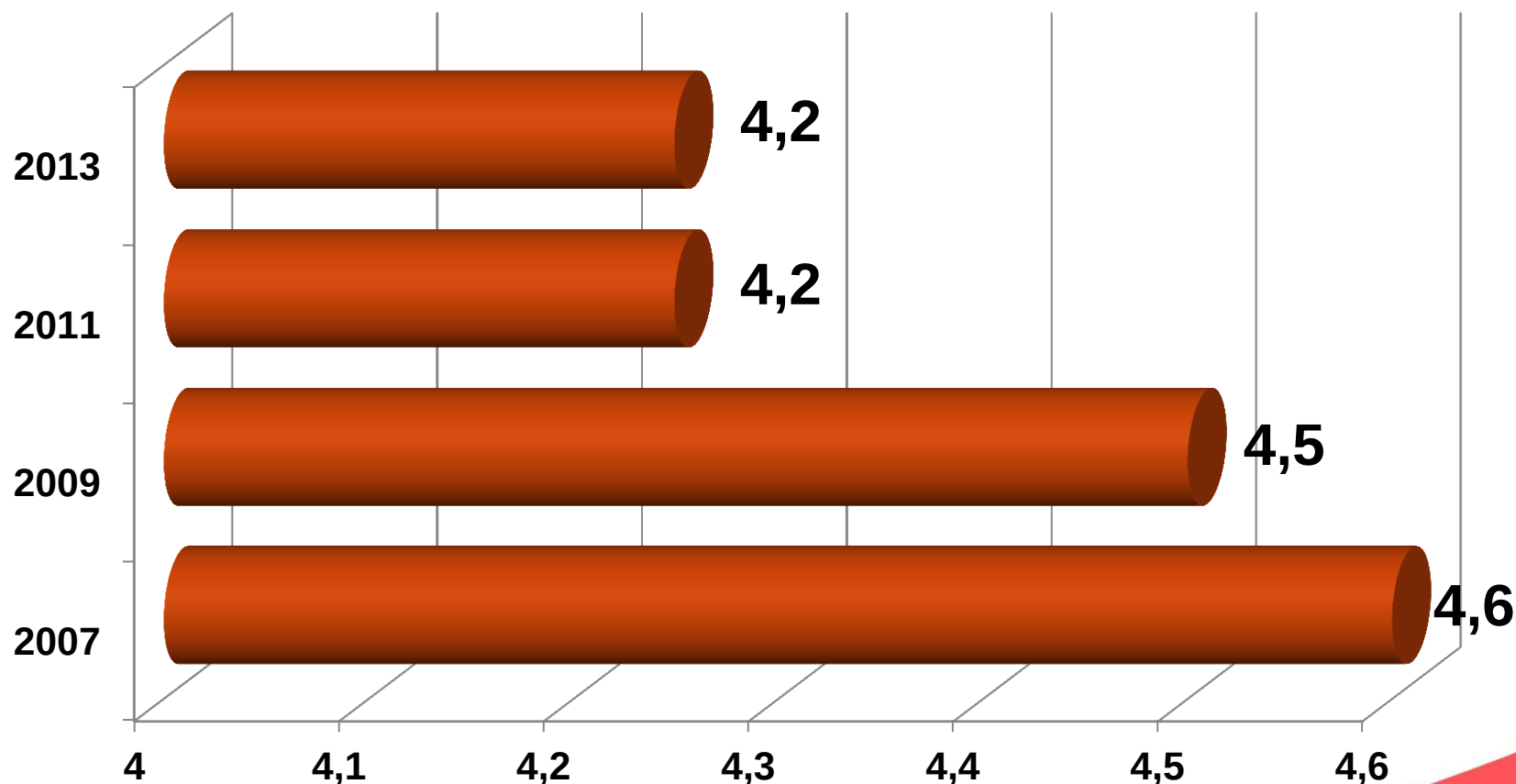

Доверие към политиците (%)

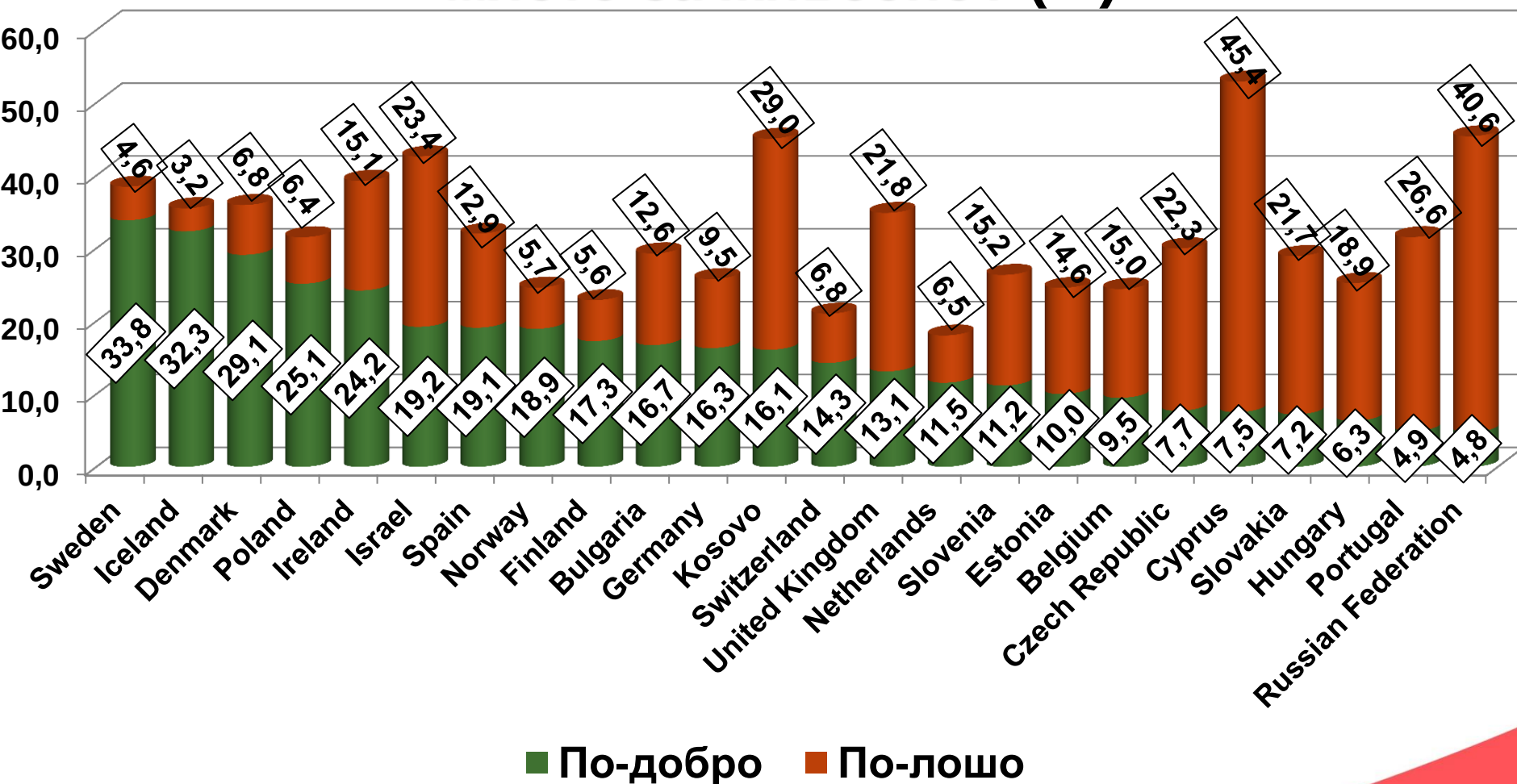
■ Недоверие ■ Доверие

Доверие към Европейския парламент по години (средна за Европа по 11-степенна рангова скала)

Правят ли имигрантите страната по-добро място за живеене? (%)

Каква трябва да е политиката на България към чужденците, които искат да се заселят в България (%)

	2007	2009	2011	2013
Да разрешава на много от тях да идват и да живеят у нас	22.6	28.5	30.6	21.6
Да разрешава само на някои	25.7	29.3	31.6	32.0
Да разрешава на много малко	15.9	16.7	16.4	20.3
Да не разрешава на никого	19.9	14.4	12.9	15.6
Не знае/Не може да прецени	15.9	11.1	8.5	10.4

Как да изтеглите и ползвате ISSP и ESS?

ESS - www.europeansocialsurvey.org

ISSP - www.issp.org

- Цялата документация по отделни издания, страни и теми е публично достояние
- Данните от са безплатни и достъпни
- Просто се регистрирате и теглите каквото ви е нужно ..

Благодаря и успех при ползването на ESS и ISSP!

Агенция за социални анализи (АСА)

АСА е научно-
изследователска организация
от типа Think Tank,
националният представител
за България в

**International Social
Survey Programme (ISSP)**

и в

European Social Survey (ESS)

Пл. Македония № 1
1040 София

Tel/Fax: +359 2986 1072

asa@mail. bg

<http://www.asa-bg.org>

www.ess-bulgaria.org